

AP 1 HVAD KOSTER DET AT PRODUCERE KORN?

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

De bedrifter, der har fået lavet driftsgrensanalyse på salgsafgrøder, kan få svaret i Business Check. SEGES har analyseret på fremstillingsprisen på korn og har blandt andet set på forskellen mellem jordboniteter og spredningen inden for hver gruppe.

Et af de vigtigste nøgletal for salgsafgrøderne er fremstillingsprisen på korn. Fremstillingsprisen viser, hvilken salgspris – intern eller ekstern – der alt andet lige ville give et nulresultat på driftsgrenen salgsafgrøder, inklusiv forretning af egenkapital og honorering af ejers arbejde.

Hvad enten korn er dyrket til brug i en foderration eller til salg, er det væsentligt at kende fremstillingsprisen på varen. Derfor er der lavet en beregning af fremstillingsprisen på korn. Der skelnes i denne sammenhæng ikke mellem de forskellige kornarter, og kategorien korn omfatter derfor alle kornarterne (byg, hvede, rug, havre og eventuelle andre arter).

Det er ikke muligt at beregne den faktiske fremstillingspris for hver afgrøde, men derimod laves der en indirekte beregning, hvor man isolerer økonomien fra øvrige afgrøder fra økonomien i korn.

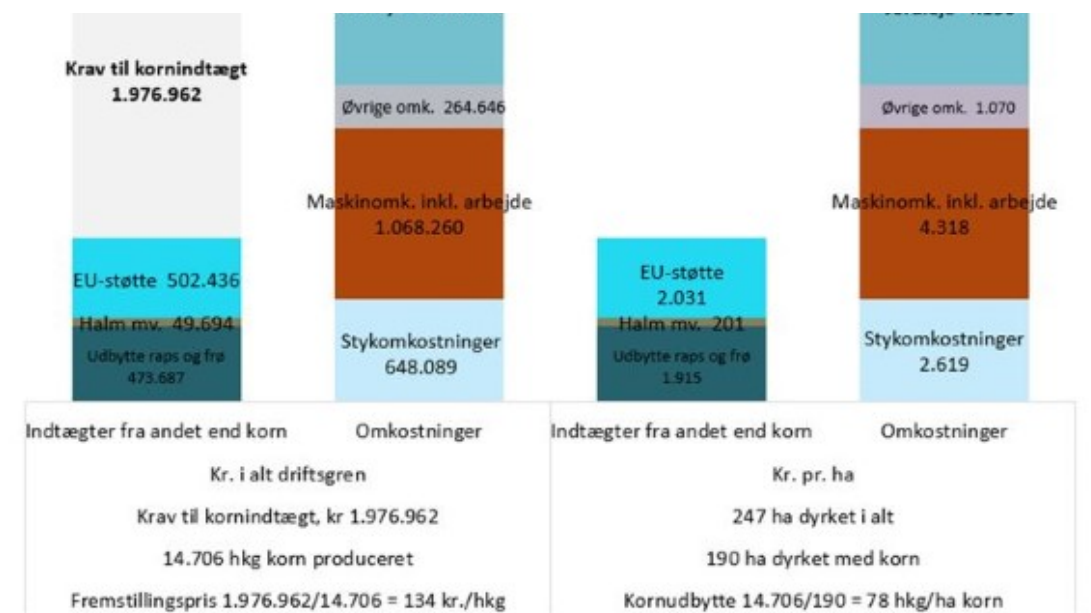
I faktaboksen til højre ses, hvordan fremstillingsprisen på korn beregnes.

"Kravet til kornindtægten" beregnes som forskellen mellem omkostningerne ved produktionen af salgsafgrøder og indtægterne bestående af "EU-støtten", "salg af halm" og "salg af raps og frø". "Kravet til kornindtægten" viser derfor, hvad indtægten fra kornsalget skal være for at dække alle omkostningerne ved produktionen (se figur 1).

Faktaboks

$$\text{Fremstillingsprisen på korn} = \frac{\text{Krav til kornindtægt}}{\text{Kornudbyttet på kornarealet}}$$

Figur 1: Principskitse for beregning af fremstillingsprisen for korn på bedrift LES 61 i Business Check for salgsafgrøder 2016.

De to søjler til venstre viser indtægterne fra "andet end korn" og "omkostningerne i alt" for hele driftsgrenen. "Kravet til kornindtægt" var 1.976.692 kr. Høstudbyttet i 2016 var 14.706 hkg korn, hvilket gav en fremstillingspris på 134 kr. pr. hkg. Såfremt kornet blev afregnet til en pris større end 134 kr. pr. ha, ville resultatet af driftsgrenen være positivt. På side 17 i Business Check for salgsafgrøder 2016 ses, at bedrift **LES 61** havde et "Resultat, driftsgren" på -1.755 kr. pr. ha som et udtryk for, at salgsprisen var under de 134 kr. pr. hkg, som det kostede at fremstille kornet.

De to søjler til højre i figuren viser indtægterne og udgifterne pr. ha.

SPREDNINGEN I FREMSTILLINGSPRISEN PÅ KORN

I 2016 blev den gennemsnitlige fremstillingspris på korn for konventionelle bedrifter mellem 157 og 186 kr. pr. hkg afhængigt af bedriftstype og jordtype. På kvægbedrifter med sandjord var den gennemsnitlige fremstillingspris på korn ca. 10 kr. pr. hkg højere på bedrifter med vanding kontra bedrifter uden vanding.

På de økologiske kvægbedrifter blev den gennemsnitlige fremstillingspris på korn i 2016 192 kr. pr. hkg.

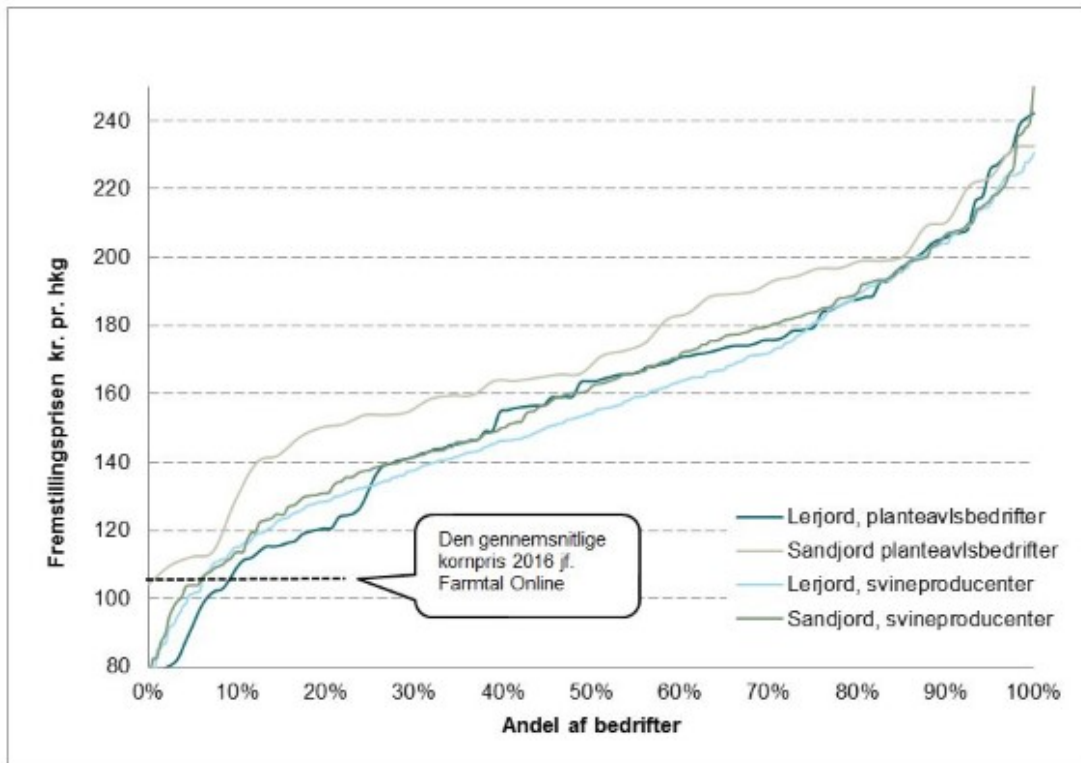
Generelt er fremstillingsprisen steget fra 2015 til 2016. Det skyldes primært de lave opnåede udbytter i 2016.

De gennemsnitlige beregnede fremstillingspriser dækker over en stor spredning, som det fremgår af de to næste afsnit om henholdsvis plante- og svinebedrifter og salgsafgrøder på

kvægbrug.

BEDRIFTER MED OVERVEJENDE PLANTE- ELLER SVINEPRODUKTION

I figur 2 vises spredningen i fremstillingspriserne på korn på planteavlsbedrifter med henholdsvis overvejende planteproduktion og overvejende svineproduktion. Bedrifterne er delt op på JB-type (jordbonitetstype).

Figur 2. Spredningen i fremstillingsprisen på korn afhængigt af bedriftstype og JB-type. Ifølge Farmtal Online var den gennemsnitlige kornpris (foderhvede og foderbyg) i 2016 104 kr. pr. hkg.

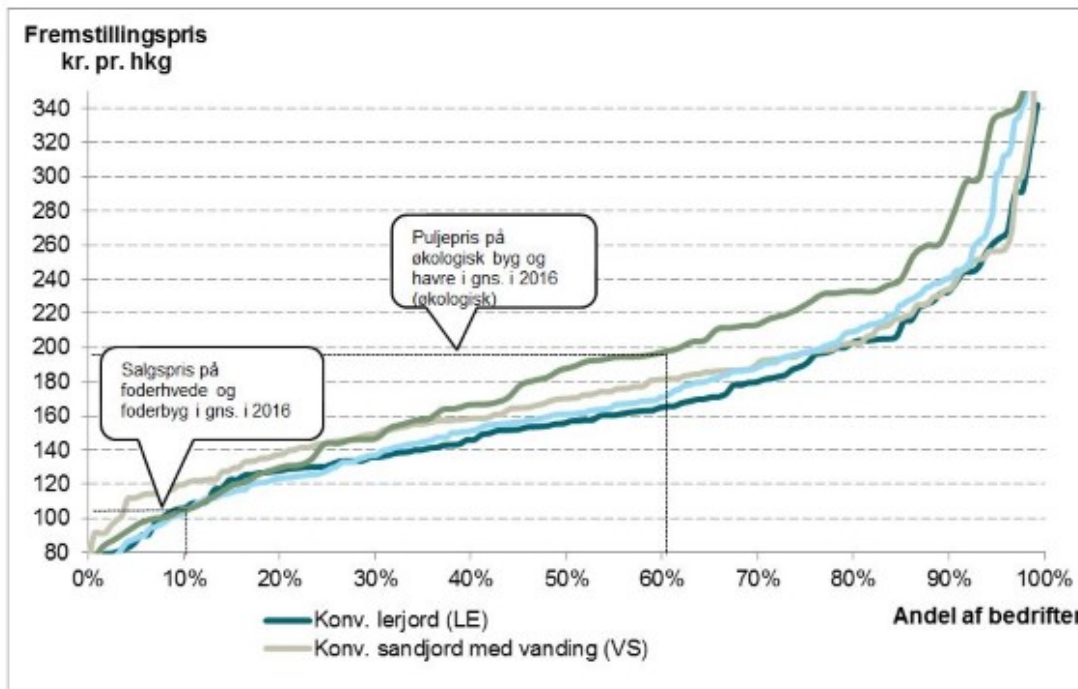
Figuren viser en stor spredning i både planteavlsbedrifters og svineproducenters fremstillingspriser. Den gennemsnitlige fremstillingspris i 2016 blev mellem 157-172 kr. pr. hkg korn afhængigt af bedrift og jordbundstype. Det er en stigning i forhold til 2015 på mellem 15-25 kr. pr. hkg, som primært skyldes de lave opnåede udbytter i 2016 som tidligere nævnt.

Generelt ligger fremstillingspriserne på lerjorder lavere end fremstillingspriserne på sandjord for begge bedriftstyper, hvilket primært skyldes de lavere udbytter på sandjordene. Det gennemsnitlige kornudbytte er godt 10 hkg pr. ha lavere på sandjord end lerjord.

Ifølge Farmtal Online var den gennemsnitlige kornpris (foderhvede og foderbyg) i 2016 104 kr. pr. hkg. Som det ses i figur 2, var det under 10 pct. af de konventionelle bedrifter med planteavl, som opnåede fremstillingspriser under den gennemsnitlige kornpris.

SALGS- OG FREMSTILLINGSPRISER PÅ KVÆGBRUG

I figur 3 vises spredningen i fremstillingspriserne på korn på kvægbrug fordelt på konventionelle og økologiske kvægbrug. De konventionelle bedrifter er også her opdelt efter JB-type.

Figur 3. Spredningen i fremstillingsprisen på korn på kvægbrug. Ifølge Farmtal Online var den gennemsnitlige kornpris (konventionel foderhvede og foderbyg) i 2016 104 kr. pr. hkg. Puljeprisen på økologisk byg og havre var gennemsnitlig i 2016 197 kr. pr. hkg.

Figuren viser en stor spredning i både konventionel og økologisk produktion, og at fremstillingspriserne ved økologisk produktion ligger over priserne ved konventionel produktion. Grunden til de højere fremstillingspriser på den økologiske korn er primært et udbyttensniveau på omkring 25 pct. under det konventionelle niveau. Det opvejes dog i nogen grad af lavere stykomkostninger til primært gødning og planteværn.

Til gengæld har 60 pct. af de økologiske bedrifter en fremstillingspris, der er under markedsprisen på økologiske kornprodukter. Det er kun tilfældet for ca. 10 pct. af de konventionelle bedrifter sammenlignet med prisen på konventionelt dyrket korn.

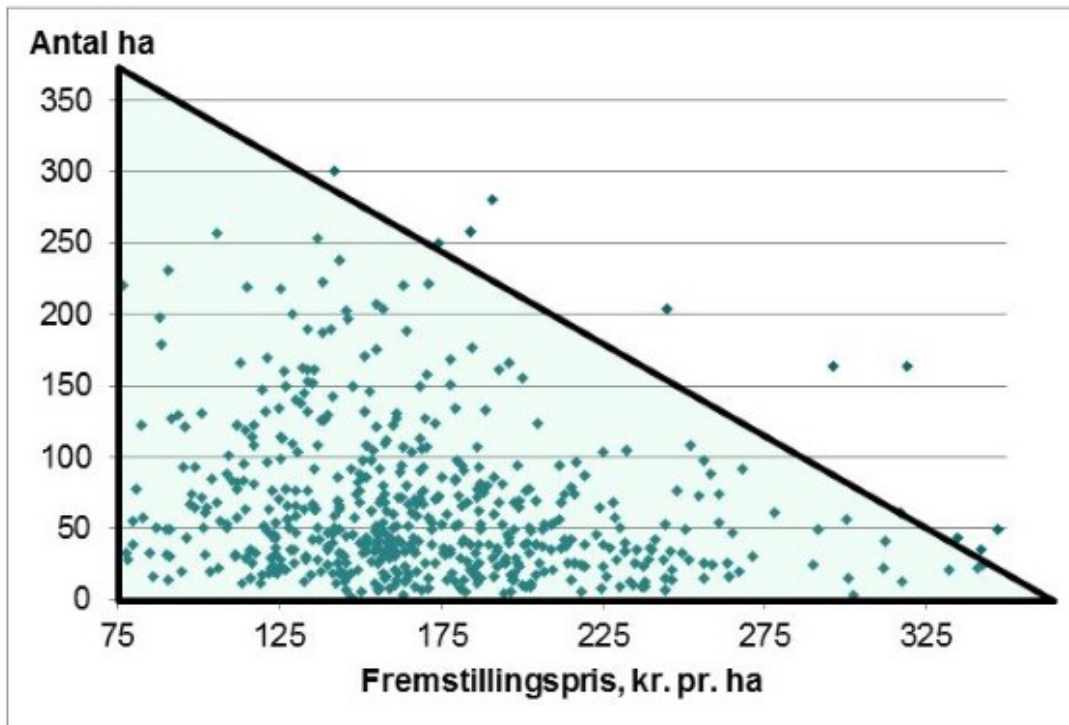
Den gennemsnitlige pris på foderhvede og foderbyg i 2016 var jf. Farmtal Online 104 kr. pr. hkg. Den gennemsnitlige puljepris på økologisk byg og havre var i perioden november 2015 til og med oktober 2016 på 197 kr. pr. hkg.

STØRRELSESØKONOMI VED KVÆGBRUGERE

Der er lavet en analyse af, om mængden af det dyrkede areal har betydning for fremstillingsprisen på korn hos kvægbrugerne. Analysen viser, at der er en vis sammenhæng

mellem fremstillingsprisen og antallet af dyrkede hektarer.

Figur 4 viser fremstillingsprisen på korn på alle konventionelle bedrifter og det tilsvarende antal dyrkede ha med salgsafgrøder – primært korn. Det markerede område i figuren viser en tendens til, at jo flere ha der dyrkes, jo lavere er fremstillingsprisen. Der tegnes dog ikke et entydigt klart billede, idet en lang række bedrifter med få hektarer også har en lav fremstillingspris - også lavere end en række bedrifter med et stort areal.

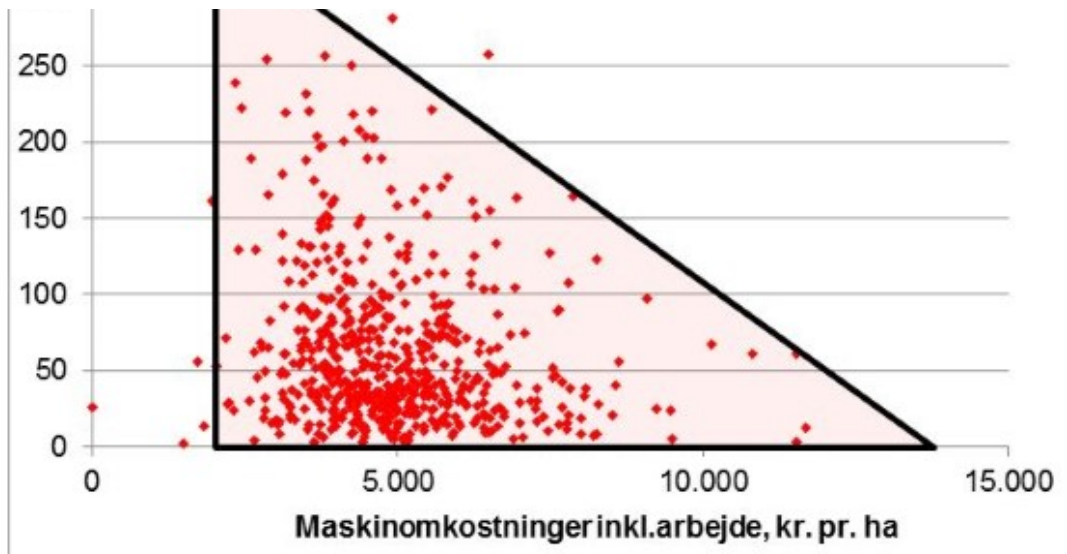

Figur 4. Fremstillingspriserne på korn set i forhold antal ha med salgsafgrøder.

STØRRELSESØKONOMIEN KOMMER FRA KAPACITETSUDNYTTELSE AF MASKINERNE

En meget stor del af fremstillingsprisen på korn kommer fra maskinomkostningerne inkl. arbejde, og ser man på sammenhængen mellem disse og antallet af dyrkede hektar med salgsafgrøder, finder man den tilsvarende sammenhæng, jf. figur 5. Det peger på, at den omkostningsmæssige fordel, der er ved at drive store arealer, overvejende opstår som følge af en bedre udnyttelse af maskinkapaciteten på større ejendomme.

Figur 5. Maskinomkostningerne inkl. arbejde set i forhold til antal ha med salgsafgrøder på konventionelle ejendomme.

Specielt på de konventionelle ejendomme er der behov for at se nærmere på fremstillingsprisen, og måske især maskinomkostningerne inkl. arbejde. Hvis man overvejer en udvidelse af bedriften med henblik på at reducere fremstillingsprisen ad den vej, er det vigtigt, at man foretager en marginal betragtning af omkostningerne ved en udvidelse, således at man får et "ærligt" billede af, om udvidelsen bidrager til indtjeningen eller det modsatte.